

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МАТЕРІАЛИ СЕМІНАРУ
ДЛЯ ЗАСТУПНИКІВ ДИРЕКТОРА ПТНЗ
З НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ**

**м . Дніпропетровськ
27.08.2013**

ЗМІСТ

1. План семінару	3
2. Методичні рекомендації з питань організації виховної діяльності в ПТНЗ Дніпропетровської області у 2013 – 2014 навчальному році ..	4
3. Перелік основних методичних матеріалів для організації виховної діяльності ПТНЗ на сайті НМЦ ПТО у Дніпропетровській області .	12
4. Зміст додатків	14
5. Виступ методиста Киби Н.В.	14
6. Виступ методиста Єгоркіної О.Ф.	15
7. Виступ методиста Головченко С.В.	17
8. Додаток 1. Тематичні періоди та ключові справи в ПТНЗ	19
9. Додаток 2. Зразок плану роботи засідань методичної комісії класних керівників на 2013-2014 навчальний рік	21
10. Додаток 3. Орієнтовна структура плану виховної роботи ПТНЗ	22
11. Зразок плану виховної роботи закладу	23
12. Нормативно-правова база	24
13. Пам'яті та ювілейні дати 2013 – 2014 н.р.	25
14. Сучасні складові ЗСЖ	27
15. Основні елементи корпоративної культури	28
16. Гурткова робота – організація і планування	30
17. Алгоритм діяльності ПТНЗ у підготовці до ярмарку виховних педагогічних технологій	32

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області
В.М.Василиненко

Семинар для заступників директора з НВР
в режимі відеозв'язку

Дата проведення - 27 серпня 2013 року

Місце проведення - Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, інформаційний центр

Початок роботи - 12.00

Тема: **Виховний процес як цілеспрямована система взаємодії учнів і педагогів.**

Особливості організації виховного процесу у 2013 – 2014 н.р.

Мета: Зосередити увагу організаторів та учасників виховної роботи в закладах ПТНЗ на актуальних проблемах виховання учнівської молоді.

Підкреслити роль колективної взаємотворчості у праці на єдиний позитивний результат: успішний випускник – кваліфікований фахівець – громадянин України.

Відповідальний: методист НМЦ ПТО Киба Н.В.

№	Час	Черга денна	Виконавець
1.	11.30 – 12.00	Реєстрація учасників наради	Корнієнко М.М.
2.	12.00 – 12.10	Відкриття наради. Вступне слово Василиненка В.М., директора НМЦ ПТО	Василиненко В.М.
3.	12.10 – 12.20	Оновлення змісту і форм прикладної виховної практики серед учнівської молоді ПТНЗ - пріоритетний напрямок виховної діяльності ПТНЗ області	Киба Н.В., методист НМЦ ПТО
4.	12.20 – 12.30	Шляхи вдосконалення діяльності органу учнівського самоврядування в ПТНЗ. Організація дозвілля учнівської молоді та позаурочної гурткової роботи.	Єгоркіна О.Ф., методист НМЦ ПТО
5.	12.30 – 12.35	Профорієнтаційна робота в молодіжному середовищі ПТНЗ.	Головченко С.В., методист НМЦ ПТО
7.	12.35 – 12.40	Відповіді на запитання	Василиненко В.М. Методисти НМЦ ПТО
8.	12.40 – 12.45	Підведення підсумків. Коментар рекомендацій	Василиненко В.М.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ПТНЗ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2013 – 2014 Н.Р.

Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344 затверджено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

Серед основних завдань Національної стратегії є забезпечення національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді.

Система освіти повинна забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі.

Пріоритетом державної гуманітарної політики щодо національного виховання має бути забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання, формування здорового способу життя, соціальної активності, відповідальності та толерантності.

Ключовими нормативними документами у сфері освітньої політики щодо виховання є:

- наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243, яким затверджено «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України»,

- лист Міністерства освіти і науки України від 08.07.13 № 1/9-480 «Про Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2012/2013 навчальному році».

В орієнтирах виховання подано основні завдання щодо створення цілісної моделі виховної системи як орієнтовної для проектування моделей виховних систем у навчальних закладах України, в тому числі ПТНЗ. Серед них актуальними є:

- організація виховного процесу в учнівському колективі та в роботі з батьками на засадах проектної педагогіки;

змістове наповнення програми виховання з урахуванням вікових особливостей учнів та їх професійного спрямування;

задоволення базових потреб особистості вихованця (фізіологічних потреб, потреби в безпеці, любові та прихильності, визнанні та оцінці, в само актуалізації) в умовах окремого професійно-технічного навчального закладу;

реалізація у процесі роботи особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, творчого та компетентісного підходів до організації виховного процесу в учнівському колективі навчального закладу та окремої учнівської групи;

оптимальне поєднання форм організації виховної роботи: індивідуальної, групової, масової;

створення належних умов для особистісного зростання кожного вихованця (створення ситуацій успіху та підтримки), його психолого-педагогічний супровід;

співпраця з органами учнівського самоврядування, молодіжними громадськими організаціями;

інтеграція зусиль батьківської громади, представників державної влади, громадських та благодійних організацій, правоохоронних органів та установ системи охорони здоров'я.

2. Особливої уваги потребують питання превентивного виховання.

Нормативне підґрунтя:

Закон України від 26.04.2001 № 2402-III «Про охорону дитинства»;

Закон України від 21.06.2001 № 2558-III «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»;

постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 року»,

розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2010 № 2140 «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки»,

постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року»,

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209 «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року»,

наказ Міністерства від 03.08.2012 № 888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року».

Пріоритети з означеного напрямку виховної діяльності зазначено в методичних рекомендаціях НМЦ ПТО у Дніпропетровській області: *Методичні рекомендації з питань превентивного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів (на допомогу заступникам директора з навчально-виховної роботи)*. Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду» , підрозділ «Навчально-виховна робота», підрозділ Методичні напрацювання з виховної роботи».

Слід доповнити, що одним із дієвих способів встановлення безпечного, комфортного середовища у навчальному закладі, вирішення учнівських конфліктів є впровадження *програм примирення серед однокласників*, які навчають учнів засвоїти навички вирішення конфліктів ненасильницьким шляхом за допомогою медіаторів (посередників) шляхом створення у навчальних закладах молодіжних служб порозуміння. Діяльність цих служб дозволяє формувати в учнів навички співпраці, будувати ефективну систему вирішення конфліктних ситуацій у закладі, забезпечувати психологічно здорове середовище в учнівському колективі. Сайт МОН України http://zaimboy4.3dn.ru/shkolnaja_sluzhba_primireniya1.docx .

3. Питання патріотичного виховання підростаючого покоління.

Указом Президента України «Про заходи у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років» передбачено проведення заходів з патріотичного виховання молоді, виховання шанобливого ставлення до пам'яті про Перемогу і ветеранів Великої Вітчизняної війни.

Міністерством спільно із Міністерством оборони України затверджено спільний план заходів щодо виховання патріотично свідомої молоді, зокрема, використовувати ефективні засоби взаємодії з підростаючим поколінням задля шанування ним військової історії та підняття престижу Збройних сил і військової служби.

«Методичні рекомендації НМЦ ПТО у Дніпропетровській області щодо

проведення у закладах професійно-технічної освіти виховних заходів, спрямованих на висвітлення героїчного подвигу воїнів – визволителів від фашистського ярма» від 12.02.2013 № 13/4-40. Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду», підрозділ «Навчально-виховна робота», підрозділ Методичні напрацювання з виховної роботи».

4. Підготовка підростаючої молоді до дорослого, сімейного життя.

В умовах постійних демографічних і соціальних змін в Україні (зростання кількості розлучень, самотніх людей, перевищення смертності над народжуваністю) втрачаються сімейні цінності, руйнуються відносини, підвищується ризик розлучень, знижується вага виховної функції сім'ї.

Актуальним є широке залучення до навчально-виховного процесу батьківської громадськості, створення так званих «Трикутників: учні, батьки, педагоги», проведення Батьківських форумів - відкритих діалогів безпосередніх і щирих дітей з досвідченими та мудрими батьками для вироблення спільних поглядів на вирішення проблем у стосунках, адже запорукою порозуміння є спроба зрозуміти одне одного та зробити крок назустріч.

Ця дієва форма спілкування батьків і дітей знайшла своє поширення в регіонах, зокрема дуже вдало в цьому напрямку працюють Рівненська, Вінницька, Тернопільська, Запорізька області та м. Севастополь.

5. В планах роботи ПТНЗ необхідно передбачити заходи щодо відзначення таких важливих пам'ятних та ювілейних дат 2013-2014 навчального року, зокрема:

11-13 вересня 2013 року – 365 років з часу Пилявецької битви (1648) українського повстанського війська на чолі з Б. Хмельницьким проти польсько-шляхетської армії;

13 жовтня – 125 років від дня народження Михайла Яковича Калиновича (1888-1949), українського мовознавця і літературознавця;

25 листопада – 175 років від дня народження Івана Семеновича Нечуя-Левицького (1838-1918), видатного письменника та публіциста (Постанова Верховної Ради України від 22 травня 2012 року № 4804 «Про відзначення 175-річчя з дня народження Івана Нечуя-Левицького»);

06 грудня – 100 років з дня народження Миколи Михайловича Амосова (1913-2002) українського лікаря-хірурга, вченого, письменника, громадського діяча, академіка (Постанова Верховної Ради України від 6 вересня 2012 року № 5214 «Про відзначення 100-річчя з дня народження Миколи Амосова»);

09 грудня – 150 років від дня народження Бориса Дмитровича Грінченка (1863-1910), українського письменника, вченого-мовознавця, педагога, бібліографа, громадсько-політичного діяча, автора Словника української мови, голови Київської «Просвіти», автора ряду шкільних підручників (Постанова Верховної Ради України від 4 липня 2012 року № 505 «Про відзначення 150-річчя з дня народження Бориса Грінченка»);

1000 років з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря (Постанова Верховної Ради України від 5 липня 2012 року № 5115 «Про відзначення 1000-річчя з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря»);

500 років місту Скалат Підволочиського району Тернопільської області (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про підготовку та відзначення у 2013 році 500-річчя міста Скалат Підволочиського району Тернопільської області»);

180 років з часу утворення «Руської трійці» - літературного гурту, заснованого та очолюваного Маркіяном Шашкевичем, Іваном Вагилевичем та Яковом Головацьким, що розпочав процеси культурного та національного відродження на західноукраїнських землях (Постанова Верховної Ради України від 05 жовтня 2011 року № 3818 «Про відзначення 180-річчя утворення «Руської трійці» та 175-річчя випуску альманаху «Русалка Дністрова»);

125 років з часу відкриття історичного музею України в Києві;

100 років з дня заснування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Указ Президента України від 26 жовтня 2012 року № 614 «Про відзначення 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського»);

70 років визволення Запоріжжя (14 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;

70 років визволення Дніпропетровська (25 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;

70 років визволення Києва (6 листопада 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни.

У 2014 році вивішуються:

200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, видатного українського поета, письменника, художника, громадського діяча, філософа, етнографа, історика (розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 року № 167 «Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка та 150-річчя від дня його перепоховання»);

120-річчя від дня народження Олександра Петровича Довженка, геніального українського кінорежисера, видатного письменника і публіциста, класика світового кінематографа (розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року № 144 «Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення у 2014 році 120-річчя від дня народження Олександра Довженка»);

150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення Організаційного комітету з підготовки та відзначення у 2014 році 150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича»)

80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про відзначення 80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука»).

Також слід врахувати в планах роботи відзначення загальнодержавних свят України (наказ Монмолодьспорту від 31.10.2011 № 1243).

6. Професійне виховання, формування корпоративної та професійної культури

Створення корпоративної культури навчального закладу формує позитивну атмосферу співробітництва в навчальному закладі, дозволяє ефективніше організувати взаємодію між людьми і є проявом поваги до себе і інших.

Корпоративні стандарти задають модель поведінки, яка формує неповторний

індивідуальний стиль установи. І від того, наскільки успішно вибрані і розроблені ці стандарти, залежать не лише принципи побудови ділових і між-особових стосунків в колективі, але і зовнішній імідж самої організації. Також необхідно працювати над формуванням індивідуального стилю установи.

Розвиток корпоративної культури - процес довгий, безперервний і систематичний.

Методичні рекомендації з питань корпоративної культури (презентація). Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду», підрозділ «Навчально-виховна робота», підрозділ Методичні напрацювання з виховної роботи».

7. Планетарне виховання

Планетарна свідомість покликана розширити сучасні вузькі рамки суспільної свідомості і його складових частин: національної свідомості, релігійного, історичного і підняти його рівень до усвідомлення загальнолюдських цінностей (А. Р. Козлова).

Метою формування планетарної свідомості є виховання особистості в дусі ненасильницького ставлення до природи і суспільства, формування почуття свободи, незалежності, толерантності, миролюбства, вміння працювати і жити у співпраці та злагоді з іншими людьми. Набуття планетарної свідомості - частина процесу соціалізації особистості.

В Декларації прав дитини зазначено, що вона повинна виховуватися в дусі взаєморозуміння, терпимості, дружби між народами, миру і загального братерства.

Це означає, що виховання має бути орієнтоване на загальнолюдські цінності, на розуміння відмінностей (расових, національних) між людьми не як антагоністично суперечливих, а як обумовлених природою та історією і дають можливість розширити й збагатити соціальний досвід кожного індивідуума.

Виховання **толерантності** – це цілеспрямоване створення умов, що сприяють взаємодії з іншими особами, якими б в очах учня вони не були. Першим кроком у цьому напрямку є профілактична робота, метою якої є попередження проявів нетерпимості у молодіжному середовищі. Важливою умовою формування толерантності є розвиток таких новоутворень, як готовність молодої людини до співіснування, взаємодії з іншими людьми, спільнотами, обставинами та прийняття їх такими, якими вони є. Під готовністю ми розуміємо внутрішній стан особистості, її мотивацію, бажання і здатність до позитивного ставлення до об'єкта.

Гендерне виховання пов'язане з моральним, фізичним, естетичним, розумовим і трудовим. Наприклад, у процесі трудового виховання створюються уявлення учнів про те, що праця людей різної статі має свою специфіку, яка пов'язана з фізіологічними особливостями та історичним аспектом розвитку людини: праця чоловіків традиційно передбачає більші фізичні навантаження, ніж праця жінок. Зв'язок гендерного виховання з фізичним аналогічний: на заняттях фізкультури підбирають такі вправи, які розвивають різні фізичні якості і формують певне ставлення до стилю поведінки (фігура, постава, хода, динаміка рухів). Гендерне виховання пов'язане з естетичним, наприклад, в організації дозвілля, де враховуються надання переваги дітям, залежно від статевих відмінностей. Зв'язок гендерного виховання з моральним виявляється в ознайомленні дітей з елементарними поняттями про мораль, ролі в суспільстві людей різної статі, орієнтації дітей на майбутню соціальну функцію.

8. Умови реалізації стратегії здорового способу життя:

- по-перше, інформування учня про ЗСЖ (організація інформаційного

забезпечення),

- по-друге, актуалізація його емоційно-ціннісного ставлення до ЗСЖ (організація моделювання учнем ЗСЖ);

- по-третє, збагачення досвіду ЗСЖ учня (включення до здоров'язберігаючої діяльності). Реалізація виділених педагогічних умов орієнтування учня на ЗСЖ сприяє отриманню ним знань з теорії та практики формування ЗСЖ, позитивному відношенню до створення власного ЗСЖ, творчому підходу до реалізації здорової життєдіяльності.

9. Проектування - процес розробки реальних або умовних проектів перетворень у навчанні і вихованні; виступає в якості одного з активних методів.

Поняття «проектування» визначає два основних напрямки в діяльності педагога:

- мисленеве конструювання, яке втілюється в освітньо-виховному або управлінському проекті;
- цілеспрямована діяльність по реалізації даного проекту, яка полягає у формуванні різного роду ресурсів, створення умов для реалізації даного проекту, розробці інструментарію для оцінювання результативності проекту і т.д.

Логіка педагогічного проектування:

1. Аналіз наявного стану справ (визначення суперечностей, проблем, що потребують вирішення).
2. Висунення ідей.
3. Визначення загального задуму проекту, цілі його реалізації.
4. Визначення завдань, наявних і необхідних ресурсів, умов.
5. Визначення планованих результатів і їх точний адресат, встановлення критеріїв оцінки очікуваних результатів.
6. Прогнозування наслідків (соціально-культурних і власне освітніх) проекту.
7. Планування реалізації проекту.
8. Реалізація проекту при безперервній діагностиці, аналізі та коригуванні проектної діяльності.
9. Узагальнення результатів, представлення досвіду педагогічної громадськості.

Головна педагогічна мета проекту - формування комплексних властивостей особистості учня, компетенцій, що включають взаємопов'язані знання, вміння, цінності, а так само готовність мобілізувати їх при необхідності, розвиток проектувальних, конструкторських і рефлексивних здібностей.

Методичні рекомендації з питань проектної технології (презентація). Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду», підрозділ «Навчально-виховна робота», підрозділ «Методичні напрацювання з виховної роботи».

10. Методичні рекомендації з питань організації учнівського самоврядування у професійно-технічному навчальному закладі

Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду», підрозділ «Навчально-виховна робота», підрозділ «Учнівське самоврядування»

11. Організація роботи з батьками.

Проведення різних видів батьківських зборів, конференцій, методика відвідування учнів вдома, проведення індивідуальної роботи з батьками, організація роботи батьківських комітетів. Приклади проведення не традиційних батьківських зборів. (детальна інформація в Додатках)

12. Позаурочна та позашкільна робота в навчальному закладі. Організація

дозвілля учнівської молоді.

Позакласна виховна робота - різноманітна діяльність учителів, вихователів, спрямована на виховання учнів і здійснювана в позаурочний час.

Слід розрізняти позаурочну (позакласну) виховну роботу в навчальному закладі і позашкільне виховання. Основними завданнями позаурочної та позашкільної виховної роботи є:

- формування суспільно-громадського досвіду особистості;
- розвиток, стимулювання та реалізація її духовного і творчого потенціалу;
- створення системи пошуку, розвитку і підтримки юних талантів для формування творчої та наукової еліти у різних галузях суспільного життя;
- залучення до особистісно-значущих соціокультурних цінностей, потреба у яких не забезпечується системою базової освіти;
- задоволення потреб особистості у професійному самовизначенні;
- забезпечення соціально-педагогічного захисту неповнолітніх та організація їх дозвілля;
- розвиток психофізичних ресурсів, зміцнення здоров'я, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання;
- виховання вольових якостей, формування активної життєвої позиції, здорового способу життя засобами фізичної культури та спорту.

Зміст позаурочної та позашкільної роботи: розумове, естетичне, моральне, правове, екологічне, трудове, фізичне виховання; освітньо-пізнавальна діяльність; заняття з праці і техніки та профорієнтаційної роботи; заняття різними видами мистецтва; спортивно-масова робота; ігри та розваги.

Принципи організації позаурочної та позашкільної виховної роботи — це добровільна участь учнів, розвиток винахідливості і творчості, взаємодія різних форм і видів. Позаурочні об'єднання повинні бути автономними і самобутніми, з наявною провідною ідеєю, добровільними, відкритими, мати самоврядування, комфортний мікроклімат, стиль взаємин дорослих і учнів "на рівних", бути динамічними за складом, співпрацювати з різними позаурочними структурами.

Позаурочна виховна робота тісно пов'язана з навчальною діяльністю учнів, та, не дивлячись на це, являє собою автономну область навчально-виховного процесу. У цій сфері діяльність учнів відзначається більшою самостійністю, творчістю, індивідуальністю тощо.

Організація дозвілля та вільного часу молоді. (детальна інформація в Додатках)

13. *Форми виховної та позаурочної роботи в ПТНЗ.*

Стислий опис сучасних форм виховної та позаурочної роботи, методика підготовки та проведення колективних творчих справ, примірні конкурсні заходи для учнівської молоді ПТНЗ. (детальна інформація в Додатках)

14. *Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень.* (детальна інформація в Додатках)

15. *Планування гурткової роботи.*

У період перебудови освіти не тільки розгорнулися пошуки нових методів і прийомів навчання й виховання учнів, а й переглядаються вимоги щодо традиційних. По-новому слід підходити і до гурткової роботи. Щоб гурткова робота мала суспільно-корисне спрямування, щоб учням було цікаво працювати потрібно заздалегідь врахувати їх потреби, можливості, бажання тощо. (детальна інформація в Додатках)

16. Профорієнтаційна робота в молодіжному середовищі ПТНЗ.

Основними пріоритетними напрямками роботи з профорієнтаційної роботи, профільного та допрофільного навчання старшокласників на 2013-2014 н.р. визначено:

створення ефективної системи профорієнтаційної роботи в ПТНЗ області серед учнівської молоді з метою формування державного замовлення з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях і робітничих кадрах на ринку праці регіону;

створення умов для формування позитивного іміджу навчальних закладів, освітніх послуг, престижності робітничих професій із застосуванням маркетингових комунікацій, суспільних зв'язків, рекламування, використання Інтернет-технологій;

залучення учнівських колективів до участі у профорієнтаційних заходах;

- організація інтеграції в межах освітніх округів загальноосвітніх навчальних закладів з професійно-технічними та вищими I-II рівнів акредитації навчальними закладами області;

- організація допрофільної роз'яснювальної роботи з батьками, вдосконалення системи анкетування з метою виявлення здібностей та нахилів учнів 5-11 класів;

- створення умов для співпраці профтехосвіти області з науковими установами відповідно до структури економіки регіонів;

- взаємодія з підприємствами – замовниками кадрів з метою позиціонування робітничих професій, нових виробничих технологій, перспектив кар'єрного росту.

Методичні рекомендації:

Сайт НМЦ ПТО, розділ «Електронна бібліотека передового досвіду», підрозділ Навчально-виховна робота», сторінка «Профорієнтація».

17. Ярмарок виховних педагогічних ідей.

В лютому 2014 року в рамках наради для заступників директора з НВР НМЦ ПТО у Дніпропетровській області планує проведення Ярмарку виховних педагогічних ідей і технологій (далі Ярмарок).

З цією метою в додатку до методичних рекомендацій з питань організації виховної діяльності в ПТНЗ Дніпропетровської області у 2013 – 2014 навчальному році розміщено алгоритм діяльності навчальних закладів з підготовки до цього заходу.

В річному плані роботи НМЦ ПТО у Дніпропетровській області передбачено щомісячні веб-консультації з питань організації виховної діяльності та презентації кращого досвіду на ярмарку за окремими напрямками.

Крім того, індивідуальні консультації організовано в телефонному та Інтернет-режимі. Свої пропозиції, окремі питання слід надсилати на електронну адресу НМЦ ПТО у Дніпропетровській області.

За підсумками проведення Ярмарку планується видання методичного збірника.

Перелік основних методичних матеріалів для організації виховної діяльності ПТНЗ на сайті НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

1. Нормативно-методична база з організації виховної роботи в ПТНЗ
2. Планування роботи класного керівника професійно-технічного навчального закладу
3. Збірка методичних розробок виховних заходів з питань формування в учнів ПТНЗ здорового способу життя
4. Розробки уроків, позакласних заходів та дитячі творчі роботи, присвячені 20-й річниці незалежності України
5. Календар знаменних дат у I півріччі 2012-2013 н.р.
6. Матеріали конференції заступників директорів ПТНЗ з навчально-виховної роботи «Шляхи формування виховного простору з потужним виховним впливом на особистість учня ПТНЗ у 2012 – 2013 н.р.»
7. Матеріали семінару керівників методичних об'єднань класних керівників ПТНЗ "Організація роботи методичних об'єднань класних керівників в 2012-2013 н.р."
8. Звіт про участь в роботі Луганської обласної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю від дня створення підпільної молодіжної організації «Молода гвардія» з теми: «Виховання особистості на засадах героїчного минулого нашої держави»
9. Матеріали конференції з питань виховної діяльності «Педагогічні методи та технології формування життєвої позиції та морально-духовних ідеалів майбутніх робітників»
10. Методичний посібник для вихователів гуртожитків ПТНЗ "Удосконалення системи виховної роботи та покращення умов проживання учнів у гуртожитку ПТНЗ"
11. Методичні рекомендації щодо організації музейної роботи в ПТНЗ
12. ЗБІРНИК ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ з професійного виховання для учнів ПТНЗ «Вибір професії – вибір життя»
13. Збірник виховних заходів з морально-духовного виховання для учнів ПТНЗ «Щоб бути щасливим»
14. Методичні рекомендації "На допомогу молодому класному керівнику та майстру виробничого навчання"
15. Про Основні орієнтири виховання учнівської молоді.
16. Методичні рекомендації для керівників МО класних керівників.
17. Методичні рекомендації з виховної роботи МОН України.
18. Методичні рекомендації з питань превентивного виховання учнів.
19. Методичні рекомендації щодо проведення у закладах професійно-технічної освіти виховних заходів, спрямованих на висвітлення героїчного подвигу воїнів – визволителів від фашистського ярма.
20. Методичні рекомендації щодо виховання гендерної рівності.
21. Методичні рекомендації щодо відзначення Дня толерантності.
22. Методичні рекомендації щодо проведення Уроку гендерної грамотності.
23. Методичні рекомендації щодо самовиховання молоді в гуртожитку.
24. Рекомендації щодо розвитку особистості та учнівського колективу.
25. Методичні рекомендації «Что такое проектная технология».
26. Методичні рекомендації «Корпоративна культура».

27. Форми виховної та позаурочної роботи
28. Організація роботи з батьками
29. Позаурочна робота в навчальному закладі. Організація дозвілля учнівської молоді
30. Методичні рекомендації щодо створення Ради профілактики в ПТНЗ
31. Організація учнівського самоврядування в ПТНЗ
32. Інноваційні форми та методи роботи в організації системи діяльності органів учнівського самоврядування. Обласна рада лідерів учнівського самоврядування ПТНЗ
33. Методичний посібник Маркетингова служба
34. Перелік нормативно-правових документів з профорієнтації
35. Рекомендації з організації роботи прийм.ком.
36. Матеріали круглого столу у рамках Другої міжнародної виставки «Сучасні навчальні заклади – 2011» «Профільне навчання учнів старшої школи на базі ПТНЗ: досвід, проблеми та перспективи»
37. Збірник законодавчо- нормативних документів з професійної орієнтації в Україні
38. Методичний посібник: «Професія. Кар'єра. Успіх»
39. Збірник матеріалів практичної конференції з профільного та допрофільного навчання
40. Інформаційні матеріали з проведення декади кухарів
41. Сценарій свята з професії "Кухар"
42. Альманах декади професій «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» «Електрогазозварник»
43. Методичний супровід декади робітничих професій «КУХАР», «КРАВЕЦЬ», «ПЕРУКАР» МЦППВ
44. Альманах проведення декади робітничої професії «Кухар» ПТУ-88
45. Збірка матеріалів семінару-практикуму «Реалізація шляхів входження в освітній округ професійно-технічних навчальних закладів області»
46. Лекційний курс Школи молодого профорієнтатора «Професійна орієнтація учнівської молоді. Опорний конспект»
47. Методичні рекомендації щодо створення та функціонування освітніх округів (Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)
48. Щоденник вибору профілю навчання (Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України)
49. Науково- методичний супровід інноваційної діяльності освітніх округів: регіональний аспект (Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)
50. Освітні округи: кроки до розвитку громадського управління загальною середньою освітою (Управління освіти і науки Житомирської ОДА)
51. Методичний супровід діяльності освітніх округів (Центр координації роботи методичних служб Інституту післядипломної педагогічної освіти)
52. Механізм утворення освітніх округів (Кафедра управління освітою НАДУ)
53. Створення та організація діяльності освітніх округів (Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)
54. Про організацію профільного навчання і допрофільної підготовки учнів у навчальних закладах Миколаївської області (Миколаївський обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти)

55. Методичний посібник "Організація та проведення масових профорієнтаційних заходів"

56. Методичний збірник матеріалів переможців обласного огляду-конкурсу «Професійний Калейдоскоп» серед агітаційно-просвітницьких гуртів ПТНЗ області

ЗМІСТ ДОДАТКІВ

Тематичні періоди та ключові справи в ПТНЗ.

Зразок плану роботи засідань методичної комісії класних керівників на 2013-2014 навчальний рік.

Орієнтовна структура плану виховної роботи ПТНЗ.

Зразок плану виховної роботи на рік.

Ключові нормативні документи у сфері освітньої політики щодо виховання.

Сучасні складові здорового способу життя.

6 основних елементів корпоративної культури.

Напрями патріотичного виховання.

Соціальний захист молоді в діяльності соціальних служб для молоді.

Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень.

Планування гурткової роботи.

Алгоритм діяльності ПТНЗ з підготовки до Ярмарку виховних педагогічних ідей.

ВИСТУП МЕТОДИСТА КИБИ Н.В.

Наш семінар дає старт виховній діяльності ПТНЗ на новий навчальний рік. Напередодні Ви отримали пакет методичних матеріалів: власне методичні рекомендації щодо організації виховної діяльності, додатки до окремих пунктів рекомендацій, перелік основних методичних матеріалів та нормативних документів, на які ми посилаємося в цих рекомендаціях. Ці матеріали розміщено на нашому сайті НМЦ ПТО, в кожному окремому посиланні вказано конкретну адресу на сайті.

Отже технічна сторона побудови методичних рекомендацій з'ясована. Переходимо до змістової частини даних рекомендацій.

Ключовими нормативними документами у сфері освітньої політики щодо виховання є:

- **наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243, яким затверджено «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України»,**

- **лист Міністерства освіти і науки України від 08.07.13 № 1/9-480**

«Про Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2012/2013 навчальному році».

Рекомендації висвітлюють основні їх сторони, на які слід звернути особливу увагу при плануванні системної змістовної виховної діяльності закладу.

Основні пріоритети виховної діяльності НМЦ ПТО у Дніпропетровській області на 2013 – 2014 н.р. передбачають :

1. організацію педагогічних майстерень за напрямами виховної діяльності:

- **виховання в учнів ПТНЗ професійної культури та корпоративного патріотизму**

- **морально-духовне становлення учнівської молоді**

- **професійне єднання поколінь**

- створення цілісної моделі виховної системи ПТНЗ

2. клуб творчо працюючого класного керівника з поштовою скринькою для спілкування і консультацій для класних керівників ПТНЗ області

3. музейну педагогіку

реалізацію у процесі роботи особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, творчого та компетентісного підходів до організації виховного процесу в ПТНЗ.

На виконання цих пріоритетів заплановано ряд системних методичних заходів в області. Але найперші кроки слід зробити на місцях. Це:

глибокий аналіз виховної роботи закладу за минулі роки;

творчий підхід до планування, де учасниками навчально-виховного процесу є всі члени педагогічного колективу без винятку, а тому і плани, і посадові обов'язки і участь кожного повинна бути передбаченою;

чіткий розподіл обов'язків в колективі;

суттєві питання для розгляду на педагогічних радах;

чіткі висновки тощо.

В наступному навчальному році заплановано проведення семінару-дискусії з заступниками директора з НВР, де планується в живій дискусійній розмові підняти проблемні питання щодо організації виховної діяльності, позначити можливі шляхи розв'язання окремих проблем.

Ключовим заходом обласного масштабу планується проведення Ярмарку виховних педагогічних ідей в рамках наради заступників директора з НВР. В методичних рекомендаціях цьому питанню присвячено останній пункт, а в додатках надано алгоритм підготовки до участі в заході. Слід сказати, що готуватися ми будемо ретельно, вже з вересня проводимо щомісячні веб консультації за окремими напрямками діяльності і, таким чином, поетапно готуємося до ярмарку.

Ще однією новизною є організація дистанційного навчання в Школі класного керівника.

Велике прохання до Вас, шановні колеги, уважно перегляньте методичні матеріали. В цьому році для зручності ми «подрібнили їх на окремі теми», що допомагає знайти потрібний матеріал за напрямом швидко і конкретно.

Тож, бажаю нам усім успіхів і плідної роботи в наступному навчальному році.

ВИСТУП МЕТОДИСТА ЄГОРКІНОЇ О.Ф.

Основний документ, що визначає напрямки роботи як освіти, так і кожного навчального закладу є Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344, яким затверджено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

Серед зазначених проблем актуальними в освіті є відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального та духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді, зниження суспільної моралі, духовності, культури поведінки частини учнівської та студентської молоді. Недостатній розвиток громадського самоврядування навчальних закладів.

Система освіти повинна забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі. Забезпечити виконання цього завдання можливо через участь учнівської молоді у роботі учнівського

самоврядування. На жаль сьогодні учні в основному виконують доручення педагогів та адміністрації. Необхідно залучати лідерів учнівського самоврядування до участі у засіданнях ради навчального закладу, педагогічної ради, ради профілактики правопорушень, стипендіальної комісії, залучати до вирішення спірних питань, що виникають у навчальній діяльності між учнями та педагогами тощо.

У поточному році методичним центром буде продовжено роботу Школи лідерів учнівського самоврядування, для учнів ПТНЗ Дніпропетровська зустрічі будуть проводитися як і в минулому році, для лідерів інших ПТНЗ матеріали будуть направлятися електронною поштою для їх участі в роботі Школи. Також планується створити Обласну раду лідерів учнівського самоврядування, провести установчі збори лідерів ПТНЗ у вересні місяці. А відповідно наказу МОН від 17.07.2013 №989 у жовтні відбудеться засідання Всеукраїнської ради лідерів ПТНЗ, на яку нам необхідно буде обрати представників нашої області. Тобто робота з цього напрямку активізується і для її повноцінного забезпечення в ПТНЗ повинен бути радник учнівського самоврядування з числа досвічених педагогів.

Наступним завданням є підвищення відповідальності сім'ї за освіту і виховання дітей. Для виконання цього завдання треба змінити підходи у роботі з батьками, зробивши їх своїми помічниками, а не тільки ричагом впливу та фінансового помічника. Для цього під час батьківських зборів проводити екскурсії по навчальному закладу, Дні відкритих дверей для батьків, створити батьківські щоденники (детальна інформація в додатках), урізноманітнити збори такими рубриками, які згодом можуть стати традиційними: «Історія виховання дітей у родині», «Видатні педагоги світу», «Традиції виховання народів світу», «Крилаті фрази про виховання», «Абетка виховання дітей у родині», «Радимо прочитати», «Книжкова полиця батьків», «Обговоріть разом із дитиною», «Скринька мудрості», «Творча майстерня родини» та ін. тобто проводити відповідну роботу з батьками з питань просвіти. Ретельно підготовлені, змістовні, не стандартні за формою й актуальні за значенням батьківські збори дійсно можуть перевернути свідомість тат і мам, розбудити в них величезний виховний потенціал і бажання допомогти своїй дитині стати щасливою. Щоправда, існують ще дві умови ефективності батьківських зборів: потреба в них дорослих та авторитетність педагога в очах батьків.

Наступним завданням є розвиток та підтримка обдарованої і талановитої молоді. В ПТНЗ області за підсумками минулого року працює майже 400 предметних гуртків, але разом з тим у МАН щорічно вступають до 50 учнів, а доходять до захисту до 10 осіб. На мою думку це пов'язано з недостатньою підтримкою учнів у проведенні дослідницьких робіт. Сьогодні МАН області має 12 відділень в яких налічується 64 секції. Тобто спектр предметів дуже великий.

Важливим завданням є організація позакласної (позаурочної) роботи та змістовного дозвілля. Це, знову ж, залучення і використання в організації цієї діяльності учнівської молоді – лідерського активу. За правильної постановки гурткової роботи значно зростає пізнавальна пошукова і творча активність учнів, вищим стає рівень їхнього психолого-педагогічного розвитку та вихованості. Необхідно урізноманітнювати та осучаснювати форми виховної та позаурочної роботи.

Щоб гурткова робота мала суспільно-корисне спрямування, щоб учням було цікаво працювати потрібно заздалегідь врахувати їх потреби, можливості, бажання тощо. З цією метою варто провести серед учнів анкетування. І по можливості

врахувати бажання при створенні гуртків. Крім вищевикладеного продовжуємо залучати учнів до участі у творчих обласних та Всеукраїнських конкурсах.

З переліченими напрямками роботи можна ознайомитися на сайті НМЦ ПТО і в додатках, надісланих електронною поштою на ПТНЗ.

ВИСТУП МЕТОДИСТА ГОЛОВЧЕНКО С.В.

Результативністю профорієнтаційної роботи у 2012-2013 н.р. є комплектування учнями ПТНЗ області за державним замовленням на 2013-2014 н.р.

Так станом на 21.08.2013р. шість ПТНЗ (ЦППРК-1, КПТМЛ, КНВЦ, МЦППВ, ТПГЛ, ПТУ-71) вже звітували про виконання державного замовлення, а більше 50% ПТНЗ наблизились до його виконання. Кращі показники мають навчальні заклади Кривбасу (85% виконання держзамовлення), позитивний досвід якого заслуховувався на колегії Міністерства освіти і науки у січні поточного року. Саме тісні контакти загальноосвітніх шкіл, ПТНЗ, роботодавців, служби зайнятості дали можливість випускникам шкіл чітко визначитись з вибором професій. Кращі показники мають і ПТНЗ аграрного сектору (76% виконання держзамовлення).

На виконання Державної цільової Програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, Закону України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р. №4312-VI, Указу Президента України про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки від 01.02.2012р. № 45/2012, та регіональної молодіжної програми «Молодь Дніпропетровщини 2012-2021 роки», з метою створення умов для здійснення громадянами рівних прав у виборі професії та роду трудової діяльності відповідно до суспільних потреб, підняття престижу робітничих професій і позитивного іміджу професійно-технічної освіти НМЦ ПТО сформовано пріоритетні напрямки з профорієнтаційної роботи, профільного та допрофільного навчання старшокласників на 2013-2014 н.р.:

Створення ефективної системи профорієнтаційної роботи в ПТНЗ області серед учнівської молоді з метою формування державного замовлення з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях і робітничих кадрах на ринку праці регіону:

Завдання:

Моніторингова діяльність:

аналіз участі ПТНЗ у здійсненні профільного і допрофільного навчання старшокласників та їх входження в освітні округи.

створення банку даних випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які не працевлаштовані та не навчаються та запрошення їх до ПТНЗ області з метою подальшого навчання шляхом взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Організація та проведення «Школи профорієнтатора» для педпрацівників з метою методично-організаційного забезпечення профорієнтаційної роботи в ПТНЗ.

Організація та проведення віртуального конкурсу «Профорієнтатор року» серед педагогів, практичних психологів, батьків з метою підтримки активних інноваційних форм профорієнтації в ПТНЗ та обміну практичним досвідом.

1.4. Активізація роботи ПТНЗ з профільного і допрофільного навчання старшокласників. Створення на базі ПТНЗ Освітнього округу.

Створення умов для співпраці ПТНЗ з науковими установами за напрямком роботи.

Активізація профорієнтаційної роботи практичних психологів та соціальних педагогів з використанням психолого-педагогічних форм та методів впливу на самовизначення школярів у виборі робітничих професій відповідно до потреб регіону.

Створення умов для формування позитивного іміджу навчальних закладів, освітніх послуг, престижності робітничих професій із застосуванням маркетингових комунікацій, суспільних зв'язків, рекламування, використання Інтернет-технологій:

Завдання:

2.1. Співпраця із ЗОСШ щодо роботи з батьками школярів з питань самовизначення їх дітей.

2.2. Забезпечення поінформованості населення у ЗМІ, на сайтах НМЦ ПТО, веб-порталі ПТО про надання освітніх послуг.

2.3. Розміщення кращих матеріалів з досвіду роботи на сайтах НМЦ ПТО (щоквартально).

2.4. Співпраця із обласним центром зайнятості з позиціонування актуальних на ринку праці регіону професій.

2.5. Профорієнтація, консультування, анкетування щодо вибору професії для дітей з особливими потребами з метою подальшого навчання в ПТНЗ області.

2.6. Створення умов для співпраці профтехосвіти області з науковими установами відповідно до структури економіки регіонів.

2.7. Взаємодія ПТНЗ області з підприємствами – замовниками кадрів з метою позиціонування робітничих професій, нових виробничих технологій, перспектив кар'єрного росту.

Залучення учнівських колективів до участі у профорієнтаційних заходах.

Завдання:

3.1. Організація та проведення конкурсів, турнірів, олімпіад професійного та профорієнтаційного напрямку.

3.2. Запровадження участі у мостах дружби між учнівською молоддю, закладами системи професійно – технічної освіти, ВНЗ, підприємствами, орієнтуючись на вимоги регіонального ринку праці.

3.3. Проведення *семінарів і тренінгів для молоді*, у тому числі з використанням сучасних методик саморегуляції, самонавчання та самовдосконалення, основ підприємництва, основ професійної мобільності, інших напрямів знань, що сприяють розв'язання питань навчання, працевлаштування, кар'єрного росту

І, на завершення необхідно зазначити, що удосконалення системи профорієнтації в навчальних закладах має на меті створення сприятливих умов підвищення якості профорієнтаційної роботи серед учнівської молоді, створення умов для свідомого вибору конкретної робітничої професії, підняття престижу суспільно значимих робітничих професій відповідно до потреб ринку праці регіону, використання сучасних інтерактивних форм і методів щодо активізації профорієнтаційної роботи та виконання завдання прийому учнівської молоді.

ТЕМАТИЧНІ ПЕРІОДИ ТА КЛЮЧОВІ СПРАВИ В ПТНЗ

Вересень, жовтень, листопад, грудень

«70 – річчя визволення Дніпропетровщини»,
«70 – річчя визволення Лівобережної України»

Ключові справи:

- День знань. Перший урок, присвячений 70-річчю визволення Дніпропетровської області та Лівобережної України;ви;
- Всеукраїнський день бібліотек;
- Підготовка проектів, програм, концепцій з питань виховної роботи в рамках проведення обласного ярмарку виховних педагогічних ідей.
- Створення обласної ради лідерів учнівського самоврядування;
- Створення обласного клубу творчо працюючого класного керівника.
- Організація роботи Школи класного керівника.

Жовтень

- День Українського козацтва. Круглі столи: «Що я знаю про Українське козацтво»

Ключові справи:

- Правовий тиждень, присвячений Дню юриста: виховні години, правові турніри, конкурси стіннівок, круглі та філософські столи.
- Початок позаурочної діяльності в ПТНЗ

Листопад

- Виховуємо толерантність. 16 листопада- Міжнародний день толерантності.
- Краєзнавча і дослідницька робота. Музейна педагогіка.

Ключові справи:

- День пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій.
- День української мови та писемності

Грудень

- Всеукраїнський тиждень права
- День захисту прав людини
- Свято національної згоди

Ключові справи:

- День злуки (1 грудня)
- Благодійна акція «Милосердя»
- Соціальна робота у гуртожитку
- Міжнародний день боротьби зі СНІДом
- Міжнародний день інвалідів

Січень

- Представлення проектів, програм, концепцій з питань виховної роботи в рамках проведення обласного ярмарку виховних педагогічних ідей.

Ключові справи:

- Різдвяні свята
- День соборності (22 січня) – «Наша країна – єдина Україна»
- День пам'яті героїв Крут.

Лютий

- Презентація та захист проектів, програм, концепцій з питань виховної роботи в рамках проведення обласного ярмарку виховних педагогічних ідей.

Ключові справи:

- Пушкінські свята (11.02.2014)
- Привітання воїнів – інтернаціоналістів, афганців (15.02.2014)
- 14 лютого – День Святого Валентина
- 21 лютого – Міжнародний день рідної мови
- 23 лютого – День захисника Вітчизни

Березень

«Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття»

Дні відкритих дверей та профорієнтаційні заходи

- Створення педагогічних майстерень за результатами обласного ярмарку виховних педагогічних ідей.

Ключові справи:

- «Ваша величність – жінка», святкові заходи

Квітень

- День сміху;
- Міжнародний день птахів;
- Всесвітній день здоров'я (07.04.2014);
- Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів (11.04.2014);
- Урок – реквієм «Набат Бухенвальду»
- Всесвітній день космонавтики (12.04.2014);
- День Землі (22.04.2014);
- Урок пам'яті «Дзвони Чорнобиля – пам'ять народу»(26.04.2014)

Ключові справи:

- Підсумкова зустріч учасників виховного процесу в ПТНЗ (керівники МО класних керівників, слухачі Школи класного керівника, лідери учнівського самоврядування).

Травень

- «Гортаючи сторінки історії», захист дослідницьких краєзнавчих проектів.

Музейні справи.

Ключові справи:

- День Голокосту (пам'ять жертв нацизму) (02.05.2014);
- День Перемоги;
- Уроки пам'яті «Ми пам'ятаємо їхні імена», «Історія і трагедія Бабиного Яру»;
- Свято матері, сім'ї;
- «День Європи» (21.05.2014);
- День без тютюну.

ЗРАЗОК ПЛАНУ РОБОТИ ЗАСІДАНЬ МЕТОДИЧНОЇ КОМІСІЇ КЛАСНИХ КЕРІВНИКІВ НА 2013-2014 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Методичне забезпечення виховного процесу

Дата	Тема і зміст засідання	Відповідальний	Примітка про виконання
Серпень	<p>Засідання 1. Організаційне</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз роботи методичної комісії класних керівників (далі-МККК) за минулий навчальний рік. 2. Нормативно-правове забезпечення виховного процесу. 3. Обговорення плану роботи МККК на 2013/14 н.р. 4. Експрес-інформація (підсумки оздоровлення учнів улітку, працевлаштування випускників) 	Заступник директора з НВР, психолог, голова методичної комісії	
Вересень	<p>Засідання 2. Системний підхід до розв'язання проблеми соціалізації учнів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховна технологія ПТНЗ «Громадянська соціалізація учнів». 2. Адаптація виховної системи групи до виховної технології ПТНЗ (рекомендації щодо планування). 3. Практикум «Діяльнісне поле класного керівника». 4. Методика вибору виховної проблеми та робота щодо її реалізації. 5. Експрес-інформація (про підготовку загальноучилищного КТС «3 Днем народження, ПТНЗ») 	Заступник директора з НВР, голова методичної комісії, педагог-організатор	
Листопад	<p>Засідання 3. Формування в учнів життєвих орієнтирів через роботу самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система роботи класного керівника з формування життєвих орієнтирів. 2. Класний керівник – учень: налагодження партнерств. 3. Експрес-інформація: підсумки моніторингу рівня вихованості 	Заступник директора з НВР, голова методичної комісії	
Лютий	Засідання 4. Нові технології виховання як основний чинник	Заступник директора з	

	<p>стабільного процесу формування й прийняття учнями гуманістичних цінностей та зразків громадської поведінки</p> <p>1. Виховання громадянина з демократичним світоглядом шляхом упровадження новітніх технологій для розвитку творчої особистості.</p> <p>2. Роль учнівського самоврядування у вихованні громадянських цінностей.</p> <p>3. Ділова гра «Виховний аукціон»</p>	<p>НВР, керівник методичної комісії, класні керівники</p>	
--	--	---	--

і таке інше...

ДОДАТОК 3.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ПЛАНУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ПТНЗ

Розділи річного плану виховної роботи ПТНЗ:

- *Аналіз позаурочної виховної діяльності педагогічного колективу і класних керівників за минулий рік;*
- *Цілі та завдання, проблема виховної роботи ПТНЗ;*
- *Робота з педагогічними кадрами, спрямована на вдосконалення педагогічної майстерності під час здійснення виховного процесу:*
  - діагностика професійної підготовки педагогів з питань виховання;
  - організація роботи творчих груп педагогів, методичної комісії класних керівників, вихователів, керівників гуртків та об'єднань за інтересами;
  - проведення різноманітних методичних заходів з педагогами;
  - забезпечення педагогічних працівників необхідною інформацією про досягнення педагогічної науки, прогресивний досвід, новинки методичної літератури з проблем виховання;
  - вивчення педагогічного досвіду, визначення шляхів його використання;
  - організація дослідницької роботи класних керівників з урахуванням досягнень науки, практичного досвіду;
  - самоосвіта педагогів.
- *Контроль за виконанням позаурочної виховної роботи:*
  - визначення кола питань для розгляду на засіданнях педагогічної ради;
  - вивчення стану виховної роботи у групах;
  - організація, зміст і виховна спрямованість позаурочних заходів;
  - контроль за виконанням у ПТНЗ нормативних документів, розпоряджень;
  - проведення аналізу виховних заходів;
  - визначення технології розробки управлінських рішень;
  - здійснення педагогами самоаналізу діяльності, визначення мети професійного самовдосконалення.
- *Позаурочна робота з учнівським колективом:*
  - традиційні для ПТНЗ заходи;
  - організація діяльності органів учнівського самоврядування;
  - діяльність педагогічного колективу щодо розвитку творчих здібностей учнів;

- робота факультативів;
- робота учнівських об'єднань;
- фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи.
- **Робота з батьками.**

ЗРАЗОК ПЛАНУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ

№	Заходи	Термін виконання	Відповідний за виконання	Групи	Відмітка про виконання
1 Організаційна робота, зв'язок з громадськими організаціями та установами, координація роботи з учнями					
1.1 Соціально-психологічний супровід виховної роботи					
2 Громадянське виховання:					
2.1 Правова освіта та виховання					
2.2 Патріотичне виховання					
3 Професійне виховання, формування корпоративної та професійної культури:					
3.1 Формування професійних компетентностей: правових, етичних, естетичних, економічних, екологічних					
3.2 Виховання професійних комунікативних якостей					
3.3 Трудове виховання, профорієнтація та економічні аспекти в навчально-виховному процесі					
3.4 Соціалізація особистості та сприяння її творчому розвитку, робота з обдарованою молоддю					
4 Планетарне виховання:					
4.1 Формування євроінтеграційної свідомості					
4.2 Виховання толерантності					
4.3 Гендерне виховання					
5 Здоровий спосіб життя:					
5.1 Фізичне виховання					

5.2 Розвиток навичок безпечної поведінки					
5.3 Професійна фізична підготовка					
6 Соціальний захист підлітків та робота з батьками					
6.1 Робота із соціально незахищеними дітьми					
6.2 Робота з учнями пільгових категорій					
6.3 Родинно-сімейне виховання					
6.4 Робота в гуртожитку					
7 Учніське самоврядування:					
7.1 Робота прес-центру					
7.2 Волонтерський рух					
7.3 Участь в роботі стипендіальних комісій, педагогічних, піклувальних рад, ради профілактики					
7.4 Робота комісій					
8 Організаційно-методична робота з педагогами та моніторингова діяльність					
9 Управління навчально-виховним процесом, контроль та методичне забезпечення виховної роботи					
10. Проектна діяльність					
10.1 Корпоративні проекти					
10.2 Участь у Всеукраїнських та міжнародних освітніх проектах					

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

- Наказ Міністерства від 06.08.2013 № 1106 "Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року"
- Лист Міністерства № 1/9-479 від 08.07.2013 "Про діяльність психологічної служби у 2013/2014 навчальному році"
- Наказ Міністерства № 1243 від 31.10.2011 "Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України "

- Лист Міністерства № 1/9-480 від 08.07.2013 "Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році"
- Лист Міністерства № 1/9-413 від 06.06.2013 "Про впровадження факультативних курсів працівниками психологічної служби системи освіти"
- Наказ Міністерства № 827 від 19.07.2012 "Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року"
- Лист Міністерства 1/9-517 від 19.07.2012 "Інструктивно-методичні рекомендації щодо діяльності працівників психологічної служби у 2012/2013 н.р."
- Лист Міністерства 1/9-488 від 04.07.2012 "Щодо організації та проведення "години психолога" у загальноосвітніх навчальних закладах"
- Наказ Міністерства № 1243 від 30.10.2011 "Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України"
- Лист Міністерства № 1/9-761 від 10.10.2011
- Державна цільова соціальна програма розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року
- Наказ МОН N59 від 01.02.2010 р. "Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми"
- Наказ МОН N 58 від 01.02.2010 р. "Про затвердження заходів щодо виконання Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на період до 2012 року"
- Наказ МОН N 3754/981/538/49 від 27.10.2009 р. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 р. N1494-р Про затвердження плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об'єктів культурної спадщини

ПАМ'ЯТНІ ТА ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ В 2013-2014 Н.Р.,

ЯКІ РЕКОМЕНДОВАНІ МОН ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ В ПЛАНАХ РОБОТИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

- 11-13 вересня 2013 року – 365 років з часу Пилявецької битви (1648) українського повстанського війська на чолі з Б. Хмельницьким проти польсько-шляхетської армії;
- 13 жовтня – 125 років від дня народження Михайла Яковича Калиновича (1888-1949), українського мовознавця і літературознавця;
- 25 листопада – 175 років від дня народження Івана Семеновича Нечуя-Левицького (1838-1918), видатного письменника та публіциста (Постанова Верховної Ради України від 22 травня 2012 року № 4804 "Про відзначення 175-річчя з дня народження Івана Нечуя-Левицького");
- 06 грудня – 100 років з дня народження Миколи Михайловича Амосова (1913-2002) українського лікаря-хірурга, вченого, письменника, громадського діяча,

академіка (Постанова Верховної Ради України від 6 вересня 2012 року № 5214 "Про відзначення 100-річчя з дня народження Миколи Амосова");

- 09 грудня – 150 років від дня народження Бориса Дмитровича Грінченка (1863-1910), українського письменника, вченого-мовознавця, педагога, бібліографа, громадсько-політичного діяча, автора Словника української мови, голови Київської "Просвіти", автора ряду шкільних підручників (Постанова Верховної Ради України від 4 липня 2012 року № 505 "Про відзначення 150-річчя з дня народження Бориса Грінченка");
- 1000 років з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря (Постанова Верховної Ради України від 5 липня 2012 року № 5115 "Про відзначення 1000-річчя з дня заснування Свято-Усікновенського Лядівського скельного чоловічого монастиря");
- 500 років місту Скалат Підволочиського району Тернопільської області (проект розпорядження Кабінету Міністрів України "Про підготовку та відзначення у 2013 році 500-річчя міста Скалат Підволочиського району Тернопільської області");
- 180 років з часу утворення "Руської трійці" - літературного гурту, заснованого та очолюваного Маркіяном Шашкевичем, Іваном Вагилевичем та Яковом Головацьким, що розпочав процеси культурного та національного відродження на західноукраїнських землях (Постанова Верховної Ради України від 05 жовтня 2011 року № 3818 "Про відзначення 180-річчя утворення "Руської трійці" та 175-річчя випуску альманаху "Русалка Дністрова");
- 125 років з часу відкриття історичного музею України в Києві;
- 100 років з дня заснування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Указ Президента України від 26 жовтня 2012 року № 614 "Про відзначення 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського");
- 70 років визволення Запоріжжя (14 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;
- 70 років визволення Дніпропетровська (25 жовтня 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни;
- 70 років визволення Києва (6 листопада 1943 року) під час Великої Вітчизняної війни.

У 2014 році виповнюється:

- 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, видатного українського поета, письменника, художника, громадського діяча, філософа, етнографа, історика (розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 року № 167 "Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка та 150-річчя від дня його перепоховання");
- 120-річчя від дня народження Олександра Петровича Довженка, геніального українського кінорежисера, видатного письменника і публіциста, класика світового кінематографа (розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року

№ 144 "Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення у 2014 році 120-річчя від дня народження Олександра Довженка");

- 150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича (проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення Організаційного комітету з підготовки та відзначення у 2014 році 150-річчя від дня народження І. С. Їжакевича)
- 80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука (проект розпорядження Кабінету Міністрів України "Про відзначення 80-річчя від дня народження Леоніда Кравчука").

СУЧАСНІ СКЛАДОВІ ЗСЖ

Сучасний погляд на здоров'я, як основа ФЗСЖ, включає на додаток до уявлення про сфери здоров'я також структурування здоров'я за шістьма рівнями. Рівні здоров'я визначаються за кількісною ознакою – від окремої людини до людства в цілому.

Перший рівень – індивідуальний, тобто здоров'я окремих осіб.

Другий рівень – здоров'я групи людей. Групою вважається найближче, відносно постійне оточення людини (сім'я, родичі, друзі, знайомі тощо), у якому найбільше відбувається повсякденне спілкування. Члени цього кола, де людина постійно перебуває, відчувають її вплив на себе – позитивний чи негативний, залежно від особливостей поведінки особистості, її ставлення до найближчого оточення. І навпаки, члени оточення своєю поведінкою, особливостями спілкування, ставленням до життєвих цінностей впливають на окрему людину.

Особливістю рівня групи є те, що найбільший вплив на здоров'я оточення справляє спосіб життя і моделі поведінки неформальних лідерів – найбільш авторитетних членів групи.

Третій рівень – це рівень організацій. Переважна більшість людей постійно перебуває під впливом організацій, у яких вони працюють, з якими взаємодіють, установлюють контакти у сферах виробництва і споживання товарів і послуг, науки, культури, релігії, права й соціального захисту, фінансів, безпеки тощо.

Так само як і у групі, в організації від бувається взаємний вплив на здоров'я людей.

Особливістю рівня організації є те, що найбільший вплив на здоров'я працівників і причетних людей справляє спосіб життя і моделі поведінки формальних лідерів – керівників організацій.

Четвертий рівень – це здоров'я громади. Перш за все, маються на увазі громади, структуровані за територіальною ознакою (село, селище, район, мікрорайон, місто тощо), тобто той найближчий соціум, де людина перебуває тривалий час свого життя. Громада також може складатися за етнічними або професійними ознаками, політичними чи релігійними переконаннями тощо.

П'ятий рівень – це рівень країни, шостий – світу.

Від індивідуального здоров'я людини залежить здоров'я групи людей і здоров'я організацій. Від здоров'я груп і організацій залежить здоров'я громади, до якої вони входять, а від здоров'я сукупності громад залежить здоров'я країни в цілому. Здоров'я країн у сукупності зумовлює здоров'я всього світу.

Згідно з цими уявленнями, загальна мета ФЗСЖ - це поліпшення добробуту людей, тобто здоров'я в цілісному розумінні (стану якомога повнішого фізичного, психічного, духовного і соціального благополуччя) для всіх людей, на всіх рівнях (індивідуальному, груповому, організацій,

громад, країн, світу), забезпечуючи позитивний вплив на всі передумови й детермінанти здоров'я, не обмежуючись лише потребами покращення системи лікування, профілактики певних захворювань, зниження рівнів захворюваності та смертності.

Стрижневі цінності ФЗСЖ – це сприйняття здоров'я як

- позитивної категорії (апріорі здоров'я людей – це суспільна цінність і капітал, добре здоров'я – це суспільне благо, тому слід всіляко сприяти його збереженню і зміцненню, запобігати погіршенню, активно діяти задля цього);
- цілісної категорії (включає фізичний, психічний, духовний і соціальний аспекти);
- це соціальна справедливість і рівність людей щодо забезпечення можливостей збереження і зміцнення здоров'я;
- це загальна участь людей у вирішенні проблем здоров'я.

Для того, щоб здійснення пропаганди оздоровчого характеру набуло особистої значимості і стало внутрішньою потребою, мотивування повинно відповідати певним вимогам:

- враховувати інтереси, рівень інтелектуального і фізичного розвитку та їхні статеві особливості;
- розкривати особистий і суспільний сенс ЗСЖ (зміцнення здоров'я, підготовка до материнства та трудової діяльності, досягнення високих спортивних результатів тощо).

Якщо осіб з негативним ставленням до здорового способу життя, або нерозумінням його потреби (мотиви) не вдається спонукати до нього, то певний час таких залучають до оздоровчої діяльності шляхом стимулювання. Серед них: похвала, висока оцінка, подяка батькам, зауваження тощо.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ:

- **власна історія** (історія про формування компанії, вихід із скрутного становища, подолання труднощів надихають та мотивують персонал);
- **місія** (сенс її існування);
- **стратегічне бачення** (куди та яким чином прямує організація, орієнтація на зміну потреб нових поколінь);
- **фірмовий стиль** (одяг, реклама, символіка, сайт);
- **етичний кодекс** (правила та норми поведінки);

традиції (корпоративні заходи, ритуали).

Всі ці складові при відповідному змістовому наповненні є частиною єдиної системи, злагодженої і дієвої, яка спонукає максимально якісно виконувати свої обов'язки.

Патріотичне виховання молоді здійснюється за такими **напрямами**:

державний — базується на забезпеченні державою системи героїко-патріотичного та патріотичного виховання;

соціальний — ґрунтується на вивченні норм моралі, їх дотриманні, орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв і традицій українського народу;

військовий — передбачає вивчення військової історії України, переможних битв Радянської Армії, основних зразків техніки і озброєння Збройних Сил України, набуття початкових навичок користування ними, підвищення фізичної загартованості в інтересах підготовки до захисту Вітчизни;

психолого-педагогічний — ґрунтується на вивченні психологічних особливостей молоді, урахуванні їх у процесі підготовки юнаків до військової служби, проведенні методичної роботи з узагальнення та поширення передового досвіду героїко-патріотичного виховання, вдосконаленні форм і напрямів цієї діяльності;

правовий — передбачає формування глибоких правових знань, прищеплення високої правової культури.

Складний процес героїко-патріотичного виховання здійснюється за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей вихованців з урахуванням професійних напрямів діяльності учнів. Основними **формами** патріотичного виховання учнів є:

інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, “філософський стіл”, “відкрита кафедра”, інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави і права, “жива газета”, створення книг, альманахів);

діяльнісно-практичні (творчі групи, осередки, екскурсії, свята, театр-експромт, ігри-драматизації, огляди-конкурси, олімпіади);

інтегративні (і клуби, фестивалі, асамблеї, гуртки);

діалогічні (бесіда, міжрольове спілкування);

індивідуальні (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо);

наочні (музеї, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, тематичні стенди тощо).

Результатом патріотичного виховання має бути сформованість почуття патріотизму, яке означає прояв особистістю любові до свого народу, поваги до українських традицій, відчуття своєї належності до України, усвідомлення спільності власної долі з долею Батьківщини, досконале володіння українською мовою.

Краєзнавство можна визначити як вивчення своєї малої батьківщини, її природи, історії, матеріальної та духовної культури з метою сприяння духовно-ціннісній та практичній орієнтації учнів у життєвому просторі, а також соціальній адаптації.

Форми, методи проведення виховних заходів, засоби та прийоми організації краєзнавчої роботи: години спілкування, зустрічі із видатними земляками, конкурсно-ігрові програми, вікторини, турніри знавців історії, літератури рідного краю, свята-презентації, усні журнали, конкурси-інсценізації, диспути, брейн-ринги, сократівські бесіди, презентації, круглі столи, прес-конференції, відкриті кафедри, творчі портрети, тематичні діалоги, інтелектуальні ігри, колективні творчі справи, екскурсії, подорожі, колективні ігрові спілкування тощо.

З метою об’єднання учнів, які прагнуть до самостійного пошуку знань на основі докладного знайомства з документальними матеріалами місцевих архівів, музеїв, науковою літературою, готових до участі в краєзнавчих дослідженнях та експедиціях у ПТНЗ організують роботу краєзнавчого історичного гуртка. Вивчення краєзнавчого матеріалу містить великі можливості для організації як самостійної роботи, так і групових досліджень, дискусій, проектів.

ГУРТКОВА РОБОТА - ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

У період перебудови освіти не тільки розгорнулися пошуки нових методів і прийомів навчання й виховання учнів, а й переглядаються вимоги щодо традиційних. По-новому слід підходити і до гурткової роботи. Адже не секрет, що педагогічна громадськість відвернулася від цих питань. Більшість вчителів прагнуть "тихого життя", вважаючи таку роботу зайвою, непотрібною. Достатньо на їх думку масових заходів, усяких урочистостей, виховних годин.

За правильної постановки гурткової роботи значно зростає пізнавальна пошукова і творча активність учнів, вищим стає рівень їхнього психолого-педагогічного розвитку та вихованості.

Щоб гурткова робота мала суспільно-корисне спрямування, щоб учням було цікаво працювати потрібно заздалегідь врахувати їх потреби, можливості, бажання тощо. З цією метою варто провести серед учнів анкетування. Питання анкети можуть приблизно бути такими:

1) Якщо у тебе є вільна хвилинка ти любиш:

- вишивати;
- в'язати спицями;
- в'язати гачком;
- конструювати і моделювати;
- виготовляти сувеніри з різних матеріалів (картон, природні матеріали, текстильні матеріали);
- шити;
- читати;
- займатися спортом

2) Тобі найбільш подобається працювати з:

- тканиною, нитками, хустром;
- папером та картоном;
- з дерев'яними та залізними предметами;
- з різними природними матеріалами;
- з пластиліном, глиною;

3)Що ти хотів би зробити із вибраного матеріалу?

- пошити одяг для ляльки;
- згачкувати прикрасу для свого одягу;
- згачкувати об'ємну іграшку;
- виготовити аплікацію, панно, прикраси;
- і свій варіант_____.

4)Скільки часу ти приділив би улюбленій справі?

- по півгодини кожен день;
- по годині через день;
- декілька годин, 2 -3 рази на тиждень.

Така анкета дає змогу визначити, що найбільше цікавить дітей, який вид роботи їм подобається. А це, в свою чергу дає можливість добре спланувати роботу, вибрати відповідно тематику, матеріал, тощо.

Плануючи роботу гуртка на рік вчитель враховує умови і можливості навчального закладу, національні традиції в розробці і оформленні виробів, тощо.

План гуртка повинен включати теоретичну і практичну роботу. На першому занятті бажано ознайомити з ним учнів. Це дасть змогу учням обрати те, що їх найбільше приваблює. План, складений за активної участі гуртківців, буде найбільш реальним, так він стане справою кожного з них. При обговоренні проекту плану з членами гуртка враховуються їх пропозиції і побажання. Це дає можливість гуртківцям самим організувати життя гуртка, відчувати відповідальність за нього.

На основі річного плану роботи гуртка керівник розробляє план окремих занять. У процесі підготовки до кожного заняття, він продумує зміст роботи гуртківців, добирає необхідні інструменти, матеріали, літературу. Інколи в процесі роботи виникає необхідність змінити зміст того чи іншого заняття, скоротити чи збільшити об'єм матеріалу з будь-якої теми, чи навіть увести нову тему, до якої у членів гуртка виник підвищений інтерес. При активній і цілеспрямованій роботі такі зміни в плані цілком можливі і доступні. Необхідно лише фіксувати ці зміни, періодично аналізуючи і оцінюючи хід виконання плану навчально-виховної роботи, відповідно з внесеними змінами із попередньою роботою.

В плані повинні передбачатися бесіди, розповіді, перелік основних практичних занять, заключні заняття по темі, а також екскурсії на виставку декоративно-прикладного мистецтва, на виробництво, в художні учбові заклади.

Гурткові заняття мають багато спільного з уроками. Є чимало відмінних особливостей, які зумовлені різною кінцевою метою і змістом. Неоднорідним складом, добровільністю вибору ними видів занять, варіантністю змісту діяльності, відсутністю стимулюючого поточного і періодичного контролю. Починаючи з першого заняття, вчитель ставить перед собою мету виявляти індивідуальні особливості гуртківців, їх інтереси і нахили. Мотиви, що привели їх у гурток і спонукають їх займатися в ньому постійно. Для стимулювання у учнів позитивного відношення до занять в гуртку, керівником застосовуються різні методи і прийоми. Зокрема, цікаві розповіді, практичні застосування своїх іграшок.

Пояснення нового матеріалу гуртківцям під час занять відбувається різноманітними способами. Швидше всього інформація подається в ході вступної бесіди з мобілізацією і систематизацією попередньо набутих знань, демонструючи наочні посібники моделі, пояснюючи і показуючи прийоми і способи виконання практичних дій чи застосування інструментів.

На кожному занятті вчитель вибирає методи навчання, методичні прийоми з урахуванням знань і практичних навичок, які отримали учні на попередніх заняттях гуртка. А звідси-методика роботи гуртка на початку навчального року відрізняється від тієї, яку застосовують в кінці року. Необхідно розвивати інтерес учнів до занять і вибрати таку форму їх проведення при якій надається учням можливість самостійно, творчо підходити до створення вибору за зразком чи у створенні своїх зразків. Вони залучають до пошуку нових форм, проявляють фантазію.

Надаючи учням якомога більше самостійності, вчитель спрямовує їх на творчу діяльність, а це сприяє розвитку в них творчих здібностей, художнього смаку, інтересів, формує вміння та навички учнів у трудовій діяльності.

Особливий інтерес у гуртківців викликають екскурсії в музеї чи на виставки декоративно-прикладного мистецтва. Відвідуючи виставки декоративно-прикладного мистецтва, учні мають можливість ознайомитися з роботами майстрів, що виконані на

основі кращих художніх традицій народного мистецтва та прийняти участь у майстер-класах.

Виходячи з результатів проведених анкетувань та бесід з учнями, розробляється план роботи гуртка.

Планування роботи гуртка (приклад)

№ п/п	Тема заняття	Мета заняття	Обладнання та методи забезпечення	Кількість годин
1	Вступне заняття	Провести запис учнів. Ознайомити їх з планом на рік. Продемонструвати зразки робіт. Провести інструктаж, щодо правил поведінки учнів під час занять.	Інструменти, матеріали та пристрої необхідні для роботи. Стенд з роботами гуртківців.	2

Далі відповідно до обраного напрямку.

АЛГОРИТМ ДІЯЛЬНОСТІ ПТНЗ В ПІДГОТОВЦІ ДО ЯРМАРКУ ВИХОВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ

1. Тема виховної діяльності навчального закладу у відповідності з єдиною методичною проблемою, над якою працює навчальний заклад. Вмотивувати її з особливостями профілю, учнівського контингенту, потребами навчального закладу.

2. Аспекти річного плану:

- ключові моменти виховної діяльності закладу відповідно до методичної проблеми;
- теми педагогічних рад з питань організації виховної діяльності;
- методичні заходи (наради, педагогічні читання, круглі столи, педагогічні дискусії тощо).

3. Робота методичного об'єднання класних керівників з урахуванням виховної теми в роботі над загальною проблемою (загальний план, особиста участь кожного класного керівника за власною «підтемою»).

4. Помісячний системний план виховної діяльності закладу і гуртожитку (за наявності).

5. Положення про самоврядну молодіжну організацію, її структуру, аспекти діяльності та взаємодії з педагогічним колективом. (Щоденник справ).

6. Система позаурочної молодіжної діяльності за інтересами (клуби, студії, секції, гуртки, збірки, світлиці тощо). (Облік, звіти, форми презентації).

7. Інформаційні центри (учнівський пресцентр, радіоцентр тощо). Складання плану змістової роботи, розроблення структури центру, використання можливостей гуртка журналістики.

8. План роботи учасників виховного процесу з питань музейної педагогіки, пошукової краєзнавчої роботи (матеріали згідно Методичних рекомендацій щодо організації музейної роботи в ПТНЗ).

9. Корпоративне, професійне виховання: форма, методи, напрацювання.

10. Система роботи з батьками.

11. Змістова організація дозвілля учнівської молоді.

12. Система виховної діяльності в гуртожитку.

13. Організація роботи Ради профілактики.